

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

רע"א 6677/22

לפני: כבוד השופטת ר' רוני

המבקשים: 1. פלוני
2. פלונית

נגד

המשיבים: 1. פלוני
2. פקיד שומה רחובות

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בע"מ 1742-05-17 מיום 17.6.2022 שניתנה על-ידי כב' השופט ש' בודנשטיין

בשם המבקשים: עו"ד עירד באומל; עו"ד יונה זהבי

בשם המשיב 1: עו"ד פז מוזר

בשם המשיב 2: עו"ד אלכסנדרה הודס

ספרות:

יצחק עמית **חסיונות ואינטרסים מוגנים - הליכי גילוי ועיון במשפט האזרחי והפלילי**

חקיקה שאוזכרה:

חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965

פקודת בזיון בית משפט

תקנות בתי המשפט ובתי הדין לעבודה (עיון בתיקים), תשמ"ג-2003: סע' 4, 4(א), 14.ג., 14.ד.

תקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018: סע' 150(1), 134(ב), 144

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984: סע' 41(ב), 52(ב)

חוק-יסוד: השפיטה: סע' 3

פקודת מס הכנסה [נוסח חדש] - לא מרובד: סע' 154, 231

מיני-רציו:

* יש להיעתר בזהירות רבה ובמשורה לבקשה לעיון בהסכמי פשרה בערעורי מס שקיבלו תוקף של פסק דין. באיזון מכלול השיקולים אין מקום בנסיבות ענייננו להיעתר לבקשת המבקשים. זאת מאחר

שמחד גיסא מדובר בהסכם פשרה בהליך מס, שהעיון בו אף עלול לחשוף מידע פרטי ומידע מסחרי של המשיב. מאידך גיסא, לא קיים אינטרס כבד משקל של המבקשים לעיין בהסכם, וזאת לאור גדר המחלוקת בינם לבין הצד שכנגד בהליך העיקרי. משום כך יש להעדיף את עמדות המשיב ופקיד השומה ולהימנע מהפגיעה באינטרס המשיב ובאינטרס הציבורי, פגיעה ממשית הגוברת על הפגיעה במבקשים.

* מסים – ערעור מס – גילוי ועיון במסמכים

* בתי-משפט – פומביות הדיון – עיון בתיקים

* בתי-משפט – פומביות הדיון – הגבלתה

* דיון אזרחי – גילוי מסמכים – חיסיון

* ראיות – חיסיון – אינטרס ציבורי

* משפט חוקתי – זכויות הפרט – הגנת הפרטיות

בקשת רשות ערעור על החלטת ביהמ"ש מחוזי שדחתה את בקשת המבקשים – נתבעים כתביעת דיבה מכוח חוק איסור לשון הרע, שהגיש נגדם המשיב 1 לעיין בתיק קודם שהתנהל בין המשיב 1 (המשיב) וחברה שבבעלותו לבין המשיב 2 (פקיד השומה), ושעניינו היה צו שהוציא פקיד השומה למשיב לשנת המס 2010, או לחלופין בהסדר הפשרה שהושג בו בין המשיב והרשות. ביהמ"ש קבע כי שמירת סודיות המידע המצוי בתיקי מס (המתנהלים ב"דלתיים סגורות") גוברת באופן מובהק על אינטרס המבקשים, ככל שקיים, לעיין בתיק. לטענת המבקשים סיווג הליך "בדלתיים סגורות" אינו חוסם באופן גורף בקשות לעיון של מי שאינו צד לתיק בהתאם לתקנות העיון, כאשר גם על תיק כזה חלים כללי העיון הרגילים. לגישת המבקשים בקשתם מעלה שאלה שטרם הוכרעה ע"י ביהמ"ש העליון, שאלת האפשרות לעיין בהסכמי פשרה במסגרת ערעורי מס.

ביהמ"ש העליון (השופטת ר' רונן) דחה את הבקשה מהטעמים הבאים:

ראשית, הובהר כי כפי שטענו המבקשים (ובניגוד לעמדת המשיבים), בקשת רשות ערעור על החלטת הדוחה בקשה מכוח תקנות העיון תיבחן באמות מידה מקלות יותר מאלה לפיהן נבחנות בקשות רשות ערעור על כל החלטה אחרת לפי סעיף 41(ב) ו-52(ב) לחוק בתי המשפט. זאת משום שהחלטה הדוחה בקשה מכוח תקנות העיון היא החלטה שדחייתה סותרת את הגולל ומהווה "סוף פסוק" ביחס למבקש העיון שאינו צד להליך, ולא יקבל הזדמנות נוספת להשיג על החלטה.

בדיון בבקשת רשות לערער על החלטה הדוחה בקשה מכוח תקנות העיון, צריך ביהמ"ש לערוך איזון בין מספר שיקולים. מצד אחד על ביהמ"ש לבחון את הפגיעה האפשרית במבקש העיון אם בקשתו תידחה. בהקשר זה יש לבחון את חשיבות המידע עבור מבקש העיון ואת הרלוונטיות שלו להליך האחר שהוא מנהל (במקרים בהם המידע נועד לשימוש בהליך אחר). מנגד, על ביהמ"ש להביא בחשבון את האינטרס של הצדדים להליך בו מבוקש העיון לפרטיות, ואת האינטרס הציבורי בשמירת סודיות המידע, כאשר מדובר כמו במקרה דנן במידע המצוי בתיקי מס. האיזון בין שיקולים אלה הוא שיכריע בבקשת העיון. כך, ככל שבחינת הרלוונטיות של המידע תעלה כי מדובר במידע רלוונטי יותר, יגבר משקלו של המידע הזה והצורך בגילוי מול האינטרסים של הפרטיות וסודיות המידע ולהיפך.

כדי לבחון את משמעות הפגיעה האפשרית שעלולה להיגרם אם הבקשה תתקבל והעיון יתאפשר ביהמ"ש נדרש בקצרה להיקפה ולמגבלותיה של זכות העיון. בהקשר זה צוין כי זכות העיון היא נגזרת של עקרון פומביות הדיון המהווה עקרון חוקתי בשיטת המשפט הישראלית. ככל זכות חוקתית, היא מוגבלת ויש לאזנה מול זכויות בעלי הדין בהליך בו מבוקש העיון ולמול האינטרס הציבורי. מעמדה החוקתי של הזכות לעיון מחייב את המתנגד לעיון להציג טעם ממשי לשלילתה או הגבלתה.

יחד עם זאת, מול זכות העיון ועקרון הפומביות, ניצבים אינטרסים הנוגעים להליכי מס. אינטרסים אלה מעוגנים אף הם בחקיקה. כך, סעיף 154 לפקודת מס הכנסה, קובע כי ערעור מס יישמע בדלתיים סגורות; ואילו סעיף 231 לפקודת מס הכנסה מטיל חובת הסודיות על פקיד השומה. הפסיקה פירשה את "חובת הסודיות" הזו כמקימה חיסיון בדיני המס (שהוא חיסיון יחסי), גם אם הדבר לא נאמר במפורש.

החיסיון בהליכי מס משרתים שני אינטרסים: האחד, האינטרס הפרטי של הנישום במניעת שימוש במידע הנוגע אליו; והשני, האינטרס הציבורי בשמירה על סודיות המס, שנועדה לעודד גביית מס אמת מבלי שהנישום יחשוש כי מידע פרטי שמסר או סודותיו המסחריים ייחשפו בפני אחרים. החשיבות בסודיות המידע מקבלת משנה תוקף כאשר מדובר בהסכם פשרה. כך, מתן אפשרות לעיין בהסכמי פשרה בנקל עשוי לפגוע באינטרס המשותף של הצדדים בערעורי מס לקיומן של פשרות החוסכות זמן ומשאבים. הרחבת זכות העיון בהסכמים כאלה עלולה להביא לכך שצדדים פוטנציאליים יחשוש מפני דליפת המידע אודותיהם לצדדים שלישיים תוך פגיעה באפשרות של פשרה. גם חשש אפשרי כזה עלול לפגוע באינטרס הציבורי של קידום פשרות בהליכים מול רשויות המס. על כן כאשר מדובר בבקשה לעיון בהסכמי פשרה בערעורי מס שקיבלו תוקף של פסק דין, יש להיעתר לה בזהירות רבה ובמשורה.

יישום האמור לענייננו, תוך איזון מכלול השיקולים לעיל מביא למסקנה לפיה אין מקום בנסיבות המקרה דנן להיעתר לבקשת המבקשים. זאת מאחר שמחד גיסא מדובר בהסכם פשרה בהליך מס, שהעיון בו אף עלול לחשוף מידע פרטי ומידע מסחרי של המשיב. מאידך גיסא, לא קיים אינטרס כבד משקל של המבקשים לעיין בהסכם, וזאת לאור גדר המחלוקת בינם לבין הצד שכנגד בהליך העיקרי שעניינו כאמור בשאלה האם פרסומי המבקשים אודות המשיב היוו לשון הרע, והאם הם גרמו לו לנזק. משום כך יש להעדיף את עמדותיהם של המשיב ושל פקיד השומה ולהימנע מהפגיעה באינטרס המשיב ובאינטרס הציבורי, פגיעה ממשית הגוברת על הפגיעה במבקשים.

החלטה

לפניי בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כבוד השופט ש' בורנשטיין) [בע"מ 1742-05-17](#) (להלן התיק הקודם) מיום 17.6.2022 שדחתה את בקשת המבקשים לעיין בתיק הקודם או לחלופין בהסדר הפשרה שהושג בו, כפי שיפורט להלן.

הרקע לבקשה

1. התיק הקודם הוא הליך שהתנהל בשנים 2017-2019 בין המשיב 1 (להלן המשיב) וחברה שבבעלותו לבין המשיב 2 (להלן פקיד השומה), ושעניינו היה צו

שהוציא פקיד השומה למשיב לשנת המס 2010. הצדדים בתיק הקודם הגיעו להסכמה ביניהם במסגרת פשרה שקיבלה תוקף של פסק דין ביום 5.3.2019 והתיק נסגר.

2. המשיב הוא יזם נדלן שמכר באמצעות חברה בשליטתו דירות מגורים בבית משותף בבת ים (להלן הבית המשותף). המבקש 1 הוא עורך דין, והוא אביו של אחד מרוכשי הדירות בבית המשותף. המבקשת 2 היא בעלת דירה בבית המשותף.

לטענת המבקשים, הם פועלים לשמירת זכויותיהם של בעלי הדירות בבית המשותף. במסגרת זו הפיצו המבקשים ביום 21.2.2020 כרוז בבית המשותף; וביום 24.2.2020 פרסמו הודעה באמצעות יישומון ה- WhatsApp בקבוצת הבית המשותף, בהם נטען כי המשיב גרם לכלל בעלי הדירות לשלם כפל דמי ניהול על דירותיהם; וכי המשיב גזל מהמבקשים ומבעלי הדירות 14 חניות שהיו לטענתם אמורות להישאר חניות אורחים. בגין טענות אלה ואחרות הגיש המשיב כנגד המבקשים ביום 9.12.2020 לבית משפט השלום בתל אביב-יפו תביעת דיבה מכוח [חוק איסור לשון הרע \(ת"א 20389-12-20\)](#), [פורסם בנבו] להלן ההליך העיקרי).

3. במסגרת כתב ההגנה של המבקשים בהליך העיקרי נטען כי המשיב קנה לעצמו "שם רע" וצבר מוניטין שלילי וכי הוא מהווה סכנה לציבור שיש להתריע מפניה. בפרט, טענו המבקשים כי המשיב נעצר בתחילת 2017 על-ידי רשות המס (להלן הרשות) בחשד להעלמת הכנסות בסכומי עתק העולים על 90,000,000 ₪ בפרויקט סמוך לבית המשותף. בכתב התשובה מטעמו, הבהיר המשיב כי המחלוקת בינו לבין פקיד השומה הייתה מחלוקת אזרחית עם הרשות שאינה רלוונטית לענייני הבית המשותף. כן הודגש כי התיק הקודם נגמר בהסדר אזרחי בו שילם המשיב לרשות סכום שעמד על 10% מדרישתה המקורית (ראו סעיף 15 לכתב התשובה בהליך העיקרי).

4. על מנת לברר את טענות המשיב, ביקשו המבקשים במסגרת התיק הקודם מבית משפט השלום לעיין בהסדר הפשרה בין המשיב לבין הרשות. בהחלטתו מיום 1.12.2012 (להלן ההחלטה מיום 1.12.2012) הורה בית המשפט למשיב לגלות את הסכם הפשרה עם הרשות (ראו פסקאות 3.3-3.5 להחלטה מיום 1.12.2012). יוער עוד כי ביום 20.12.2021 הגיש המשיב בקשה לחיסיון המסמך תוך השחרת הסכום ששולם בהסדר הפשרה.

בדיון שהתקיים בהליך העיקרי ביום 30.3.2022 טענו המבקשים כי המשיב עשה דין לעצמו ולא קיים את החלטה מיום 1.12.2021, תוך שהעלה טענת חסיון לגבי המסמך והעביר מסמך מושחר. עם זאת, בדיון מאותו יום ב"כ המשיב ציין כי לא יפעל בהליך לפי [פקודת בזיון בית המשפט](#) אלא בהליך מרוכך יותר – קרי בקשת עיון בתיק הקודם. למען שלמות התמונה יוער כי אכן לא הוגשה בקשה שמטרתה אכיפת החלטת בית המשפט מיום 1.12.2021.

5. בהמשך, ביום 17.5.2022 פנו המבקשים לבית המשפט שדן בתיק הקודם בבקשה לעיון בו מכוח [תקנה 4\(א\) תקנות בתי המשפט ובתי הדין לעבודה \(עיון בתיקים\)](#), תשס"ג-2003 (להלן תקנות העיון). הבקשה נדחתה ביום 17.6.2022. בית המשפט ערך איזון בין עקרון פומביות הדיון מחד גיסא לבין חובת הסודיות החלה על פקיד שומה ועקרון הסודיות בערעורי מס שנדונים ככלל בדלתיים סגורות מאידך גיסא. בית המשפט התמקד בתכליות של העקרונות הללו, וקבע כי שמירת סודיות המידע המצוי בתיקי מס גוברת באופן מובהק על אינטרס המבקשים, ככל שקיים, לעיין בתיק. על החלטה זו הוגשה בקשת רשות הערעור שלפניי.

טענות המבקשים

6. המבקשים טענו כי סיווג הליך "בדלתיים סגורות" אינו חוסם באופן גורף בקשות לעיון של מי שאינו צד לתיק בהתאם לתקנות העיון, כאשר גם על תיק כזה חלים כללי העיון הרגילים. כן נטען כי בית המשפט איפשר לא אחת עיון מכוח [תקנה 4\(א\)](#) לתקנות העיון גם בתיקים המתנהלים בדלתיים סגורות לרבות בתיקי ערעורי מס. לגישת המבקשים, שאלת האפשרות לעיין בהסכמי פשרה במסגרת ערעורי מס לא הוכרעה על ידי בית המשפט העליון ונותרה ב"צריך עיון". המבקשים ציינו כי בית משפט קמא לא הביא בחשבון במסגרת החלטתו את כלל האינטרסים, ובכלל זה את אינטרס גילוי האמת, עשיית משפט צדק, הבטחת הליך שיפוטי תקין והכוונת התנהגות של בעלי דין שלא לסטות מהאמת.

7. המבקשים הוסיפו כי העיון בתיק הקודם נועד לסייע להם בגילוי האמת בהליך העיקרי שכן המשיב התייחס אליו בכתב התשובה שהגיש בהליך העיקרי. עוד הובהר כי הנטל על מבקש עיון לנמק את בקשתו הוא קל ומצומצם, וכי די בטענה לפיה העיון דרוש לו לצורך התדיינות משפטית עם צד להליך כדי לעמוד בדרישת ההנמקה.

משהובהר כי העיון דרוש לצורך התדיינות משפטית עם המשיב, עמדו המבקשים לשיטתם בנטל ההנמקה המוטל על מבקש עיון.

8. נוסף לכך נטען כי בית משפט קמא טעה באיזון האינטרסים, שכן עקרון פומביות הדיון הינו אחד מעקרונות השיטה המשפטית בישראל והוא בעל מעמד חוקתי. המשיב לא עמד בנטל להצביע על טעם קונקרטי הגובר על זכות העיון, ולא הפנה למסמכים ספציפיים שהעיון בהם כרוך בפגיעה מהותית. באיזון שבין הזכות לסודיות לבין הזכות לעשיית משפט צדק וחקר האמת, יש להעדיף ככלל את האחרונה.

9. המבקשים הוסיפו כי בית משפט קמא שגה כשלא נתן להם זכות תגובה לתשובתו של המשיב, וזאת לאור העובדה שהמשיב העלה טענות עובדתיות שגויות העלולות להטעות. הם הדגישו כי העקרונות העולים [מתקנות סדר הדין האזרחי התשע"ט-2018](#) (להלן התקנות החדשות), מעידים על כך שיש לאפשר לבעלי דין לברר טענות בדבר הטעיה אפשרית, כאשר היה צריך להטיל על המשיב סנקציות בגין הטעיה זר.

עוד ציינו המבקשים כי אי חשיפת התיק הקודם בניגוד להחלטה מיום 1.12.2021 בהליך העיקרי עולה לכדי ביזיון בית המשפט. למרות זאת הם בחרו בהליך מרוכך יותר לפי תקנות העיון.

10. באשר למתן רשות ערעור, נטען כי סיכויי הערעור להתקבל הם גבוהים שכן במסגרת ההחלטה נושא הבקשה לא ערך בית משפט קמא איזון אינטרסים ראוי ולא ניתן משקל לאינטרסים חשובים שבבסיס ההליך המשפטי. זאת ועוד, לטענת המבקשים הבקשה מעלה שאלה משפטית שטרם הוכרעה בפסיקה; ושיקולי צדק מובילים למסקנה כי לא ניתן לאפשר לצד בהליך משפטי להעלות טענות עובדתיות שאינן נכונות. בשולי הדברים מציינים המבקשים כי הבקשה מבוססת על ציטוט מתוך כתב התשובה לכתב ההגנה של המבקשים בהליך העיקרי המתייחס להסכם עם רשויות המס. לשיטתם, ציטוט זה אינו שנוי במחלוקת ועל כן לא היה צורך בצירוף תצהיר לתמיכה בבקשת העיון. המבקשים נסמכים על החלטת בית המשפט מיום 1.12.2021, אשר בה נקבע כי "אכן כטענת הנתבעים (הם המבקשים ר.ר.) – יש מקום להמציא מסמך הנזכר בכתב טענות".

טענות המשיב

11. המשיב טען כי אין מקום לתת רשות ערעור כלאחר-יד בבקשות של צד שלישי לעיין בתיק בית משפט. לשיטתו, חשיפת התיק הקודם אינה רלוונטית להליך העיקרי, וכל רצונם של המבקשים הוא "לחטט" בעניינים שאינם נוגעים להם על סמך טענה ערטילאית לשם רע. המבקשים אף אינם מתיימרים להבהיר מהי הרלוונטיות של התיק הקודם להליך העיקרי, וטענתם ביחס לאינטרס שיש להם בעיון בו נובעת מכך שהמשיב התייחס לנושא בתשובתו בהליך העיקרי. המשיב הדגיש כי במסגרת ההליכים המקדמיים בהליך העיקרי הוא ציין כי "הכחשת נושא זה או אחר שאינו חלק מעילות התביעה אינה הופכת אותו לרלוונטי".

12. עוד נטען כי כפי שנקבע בבית משפט קמא, המבקשים לא תמכו את בקשתם לעיון בתיק הקודם בתצהיר, כנדרש לפי [תקנות 50\(1\)](#), [134\(ב\)](#) ו-[144](#) לתקנות החדשות. כן נטען, כי אין בעובדה שהמשיב התייחס למסמכים נשוא בקשת העיון בכתב התשובה בהליך העיקרי כדי לייתר את הצורך בצירוף תצהיר לתמיכה בבקשתם. בעניין זה נטען כי המבקשים הוציאו את הציטוט המתייחס למסמכים נשוא בקשת העיון מהקשרו. האמור בו אכן שנוי במחלוקת, ומשום כך לא ניתן להסתמך עליו ולהגיש את הבקשה ללא תצהיר תומך. לגישתו של המשיב, צירוף תצהיר בשלב רשות הערעור מהווה "מקצה שיפורים" ועשיית דין עצמית וראוי שיוביל לדחיית בקשת רשות הערעור. מלבד האמור, נטען כי היה על המבקשים להוסיף להליך את חברת אבני השוהם חזקות בע"מ שהייתה צד בתיק הקודם. בשולי הדברים נטען עוד כי המבקשים מנסים לעקוף את הליכי גילוי המסמכים בהליך העיקרי על-ידי הליך מכוח תקנות העיון.

13. באשר לסיכויי הערעור להתקבל, טען המשיב כי הם נמוכים במיוחד. ראשית, המבקשים לא הצביעו על זכות לעיון בתיק, ודאי לא על זכות שבכוחה לגבור על זכויות המשיב. שנית, בית משפט קמא בחן את עובדות המקרה לאשורן וערך איזון נכון ומדויק בין האינטרסים של הצדדים. ההחלטה מבוססת על קביעה פרטנית ולא עקרונית לפיה האינטרסים של המשיב לפרטיות והאינטרס הציבורי בשמירת סודיות מידע המצוי בתיקי מס גוברים על האינטרסים של המבקשים. שלישיית, המשיב טוען הפסיקה אליה הפנו המבקשים אינה מבססת טענותיהם.

טענות פקיד השומה

14. פקיד השומה מצטרף לטיעוני המשיב וסבור כי דין הבקשה להידחות שכן היא אינה מעלה עילה למתן רשות ערעור. לטענתו, החלטה בבקשה לעיון בפסק דין חסוי היא מקרה פרטני של קטגוריית "החלטה אחרת" שעליה תיתנן רשות ערעור רק אם יש בה פגיעה של ממש בזכויותיו של בעל דין. בקשה לעיין בפסק דין חסוי מחייבת אפוא את המבקש להצביע על סיבה מדוע נדרש העיון המבוקש ועל עילה המצדיקה לאפשר אותו. אין ממש בטענת המבקשים כי בקשתם מעלה שאלה משפטית שטרם הוכרעה בפסיקה או כי שיקולי צדק מצדיקים את אישורה. המבקשים אף לא הצביעו על טעם לפגיעה בתכלית סגירת הדלתיים בהליכי מס, ולא הציגו תימוכין לחשש לכאורה לו הם טענו כי המשיב מסר מידע עובדתי לא מדויק אודות הסכם הפשרה בתיק הקודם

15. פקיד השומה הוסיף כי כאשר מדובר בעיון בהליכי מס בכלל ובהסכמי פשרה שנכרתו במסגרתם בפרט, יש לבחון גם אינטרסים של צדדים שלישיים כמו גם את האינטרס הציבורי שלשמו נסגרו דלתות בית המשפט. לגישתו, קשה להלום מתן אפשרות לעיין במסמכים של תיק ובכלל זה הסכם פשרה שקיבל תוקף של פסק דין, אשר כולם נערכו מתוך הנחה שלא יתאפשר עיון בהם בעתיד. מתן אפשרות עיון בנסיבות כאלה תפגע – כך נטען – בתכלית הסודיות של הליך המס. מתן אפשרות לעיון בהסכמי פשרה עשוי לפגוע גם באינטרס המשותף והרוחבי של צדדים ושל בית המשפט להגיע לפשרות ולקיימן, וזאת בעיקר כאשר הנישום עצמו מתנגד לעיון. אם העיון לא יתאפשר בנסיבות כאלה, יוכל הנישום למסור במסגרת הסכם הפשרה באופן חופשי את מלוא המידע הנדרש לשם חיובו במס, וזאת אף אם כרוכה בכך חשיפת מידע עסקי או פגיעה בפרטיותו.

תגובת המבקשים לתשובות המשיבים

המבקשים טוענים כי המשיב מנסה להטעות את בית המשפט בטענתו לפיה הם ביקשו עיון בהסכם הפשרה בהליך העיקרי וכי בקשתם נדחתה. לגישתם, זוהי טענה המטעה מותב שיפוטי אחד ביחס להחלטה פומבית של מותב שיפוטי אחר שכן בפועל בקשתם לעיון במסמך התקבלה בהליך הקודם. בשל ההטעה האמורה טעה בית המשפט קמא לחשוב כי המבקשים מנסים לעקוף את הליכי גילוי המסמכים בהליך העיקרי ואת החלטת המותב בו, וקבע בטעות כי קיים חשש ל"מסע דיג". לשיטת המבקשים, מדובר בהתנהגות אסורה וחמורה. עוד טענו המבקשים כי המשיב הטעה אף בטענתו לפיה הרף הנדרש לקבלת רשות ערעור על בקשות עיון הוא גבוה מבקשות רשות ערעור אחרות – כאשר בפועל הגישה בפסיקה היא הפוכה. המבקשים עתרו כי בית המשפט

יפנה לוועדת האתיקה הארצית של לשכת עורכי הדין ויורה לה להפעיל את סמכותה ביחס להתנהלותו של ב"כ המשיב.

דיון והכרעה

16. לאחר עיון בבקשת רשות הערעור ובתשובות לה, אני סבורה כי יש לדחות אותה.

ראשית, יובהר כי כפי שטענו המבקשים (ובניגוד לעמדת המשיבים), בקשת רשות ערעור על החלטה הדוחה בקשה מכוח תקנות העיון תיבחן באמות מידה מקלות יותר מאלה לפיהן נבחנות בקשות רשות ערעור על כל החלטה אחרת לפי [סעיף 41\(ב\)](#) ו-[52\(ב\) לחוק בתי המשפט](#). זאת משום שהחלטה הדוחה בקשה מכוח תקנות העיון היא החלטה שדחייתה סותמת את הגולל ומהווה "סוף פסוק" ביחס למבקש העיון שאינו צד להליך, ולא יקבל הזדמנות נוספת להשיג על החלטה (וראו [רע"א 7574/19](#) סמרה נ' מגדל אחזקות נדל"ן בע"מ [פורסם בנבו] (13.1.2020), בפסקאות 9-11 (להלן עניין סמרה); [רע"א 8410/21](#) עו"ד אסף ברקוביץ' נ' איילה מלכה מימון [פורסם בנבו] (16.3.2022), בפסקה 6; [רע"א 3999/20](#) ריפס-ברקוביץ' נ' איגוד העמותות לזקן בישראל, [פורסם בנבו] (24.12.2020), בפסקה 6).

17. בדיון בבקשת רשות לערער על החלטה הדוחה בקשה מכוח תקנות העיון, צריך בית המשפט לערוך איזון בין מספר שיקולים. מצד אחד על בית המשפט לבחון את הפגיעה האפשרית במבקש העיון אם בקשתו תידחה. בהקשר זה יש לבחון את חשיבות המידע עבור מבקש העיון ואת הרלוונטיות שלו להליך האחר שהוא מנהל (במקרים בהם המידע נועד לשימוש בהליך אחר). מנגד, על בית המשפט להביא בחשבון את האינטרס של הצדדים להליך בו מבוקש העיון לפרטיות, ואת האינטרס הציבורי בשמירת סודיות המידע, כאשר מדובר כמו במקרה דנן במידע המצוי בתיקי מס. האיזון בין שיקולים אלה הוא שיכריע בבקשת העיון. כך, ככל שבחינת הרלוונטיות של המידע תעלה כי מדובר במידע רלוונטי יותר, יגבר משקלו של המידע הזה והצורך בגילוי מול האינטרסים של הפרטיות וסודיות המידע ולהיפך.

יישום השיקולים הללו על עובדות המקרה דנן, מביא כאמור למסקנה לפיה אין מקום להיעתר לבקשה.

הפגיעה האפשרית במבקש אם בקשתו תידחה

18. ראשית, נתייחס לשאלת הפגיעה האפשרית במבקש אם בקשת העיון תידחה. בהתייחס לרלוונטיות של המידע המבוקש, הפנו המבקשים לכתב התשובה של המשיב בהליך העיקרי, וטענו כי האמור בו מעלה חשש לפיו הוא מסר מידע לא מדויק ביחס לעברו, כאשר לטענתם העיון בתיק הקודם יסייע בגילוי האמת. כך, המבקשים ביקשו להוכיח כי למשיב "מטרה להעשיר את כיסו מתוך תאוות בצע שאינה יודעת שובע" (בקשת רשות הערעור, פסקה 13). כדי לעשות זאת הם הציגו תמונה לכאורית לפיה המשיב נעצר בחשד להעלמת הכנסות בסכומי עתק. המשיב הגיב לטענה זו בכתב התשובה, הכחיש אותה והדגיש כי הגיע עם הרשות להסכם פשרה במסגרת הליך אזרחי.

בבקשת העיון לא הבהירו המבקשים מדוע העיון בהסכם הפשרה בהליך הקודם יסייע להם בהליך העיקרי. מדובר כאמור בהסכם פשרה אליו הגיע המשיב מטעמיו שלו עם רשויות המס במסגרת הליך אזרחי, והרלוונטיות שלו לבירור השאלה האם המשיב מנסה "להעשיר את כיסו" היא מוגבלת מאוד אם בכלל קיימת. לכן, גם אם הסכם הפשרה על תנאיו היה נמסר לעיון המבקשים, ספק רב אם היה בכך כדי להשליך על ההליך העיקרי שמתנהל ביניהם לבין המשיב שעניינו בשאלה האם פרסומי המבקשים אודות המשיב היוו לשון הרע, והאם הם גרמו לו לנזק.

עיון במסמכים והליכי מס

19. כאמור, מול הפגיעה האפשרית במבקש אם בקשתו תידחה (שכאמור איננה משמעותית), יש להביא בחשבון את הפגיעה האפשרית שעלולה להיגרם אם הבקשה תתקבל והעיון יתאפשר. כדי לבחון את משמעותה של פגיעה זו, יש להידרש בקצרה להיקפה ולמגבלותיה של זכות העיון.

זכות העיון היא נגזרת של עקרון פומביות הדיון המהווה עקרון חוקתי בשיטת המשפט הישראלית (ראו [סעיף 3 לחוק יסוד: השפיטה](#); [בג"ץ 5917/97](#) האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' שר המשפטים [פורסם בנבו] (8.10.2009), בפסקה 21; [ע"מ 452/21](#) התנועה לחופש המידע נ' משרד ראש הממשלה [פורסם בנבו] (7.9.2022), בפסקה 35; [ע"א 5739/18](#) מפעילי האתר www.oligarchescorts.com נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (15.10.2018), בפסקה 30). ככל זכות חוקתית, גם זכות העיון היא מוגבלת ויש לאזנה מול זכויות בעלי הדין בהליך בו מבוקש העיון ולמול האינטרס הציבורי.

מעמדה החוקתי של הזכות לעיון מחייב את המתנגד לעיון להציג טעם ממשי לשלילתה או הגבלתה (עניין מעוז, וההפניות שם).

20. זכות העיון נקבעה בתקנות תקנות 4(א), (ג)-(ד) לתקנות העיון הקובעות כי:

(א) כל אדם רשאי לבקש מבית משפט לעיין בתיק בית משפט (להלן – בקשת עיון), ובלבד שהעיון בו אינו אסור על פי דין...

(ג) בקשת עיון תהיה מנומקת, ותוגש לפי טופס 2 שבתוספת.

(ד) בבואו לשקול בקשת עיון, ייתן בית המשפט את דעתו, בין השאר, לענינו בתיק של המבקש, לענינם של בעלי הדין ושל מי שעלול להיפגע כתוצאה מהעיון, וכן לסבירות הקצאת המשאבים הנדרשת לשם היענות לבקשה.

על בסיס [תקנה 4](#) לתקנות העיון ולאור העובדה שמדובר כאמור בזכות חוקתית, נפסק לא אחת כי ברירת המחדל היא כי יש להתיר ככלל לכל אדם, גם אם אינו צד להליך, לעיין בתיק בית משפט. לשם כך נדרש מבקש העיון לנמק את בקשתו באופן תמציתי תוך הבהרת האינטרס שלו לעיין בתיק. זכות העיון תישלל רק כאשר מולה ישנם אינטרסים משמעותיים אחרים – הן האינטרס של בעלי הדין בהליך בו מבוקש לעיין והן האינטרס הציבורי.

21. יחד עם זאת, מול זכות העיון ועקרון הפומביות, ניצבים אינטרסים הנוגעים להליכי מס. אינטרסים אלה מעוגנים אף הם בחקיקה. כך, [סעיף 154 לפקודת מס הכנסה](#) [נוסח חדש], התשכ"א-1961 (להלן פקודת מס הכנסה), קובע כי ערעור מס יישמע בדלתיים סגורות; ואילו [סעיף 231 לפקודת מס הכנסה](#) מטיל חובת הסודיות על פקיד השומה וקובע כי "הממלא תפקיד רשמי בביצוע הפקודה, או המועסק בביצועה, חייב לדאות כל תעודה, ידיעה, דו"ח, רשימת שומה או העתק מהם, והם מתייחסים להכנסתו של אדם או לפרט שבהכנסתו כדבר שבסוד ושבמהימנות אישית ולנהוג בהם על דרך זו". הפסיקה פירשה את "חובת הסודיות" החלה על פקיד השומה מכוח [סעיף 231](#) כמקימה חיסיון בדיני המס (שהוא חיסיון יחסי), גם אם הדבר לא נאמר במפורש (ראו יצחק [עמית, חסיונות ואינטרסים מוגנים](#) – הליכי גילוי ועיון במשפט האזרחי והפלילי (2021), שער שלישי, לט, 1016 (להלן עמית) וההפניות שם)

החיסיון בהליכי מס משרתים שני אינטרסים: האחד, האינטרס הפרטי של הנישום במניעת שימוש במידע הנוגע אליו; והשני, האינטרס הציבורי בשמירה על סודיות המס, שנועדה לעודד גביית מס אמת מבלי שהנישום יחשוש כי מידע פרטי שמסר או סודותיו המסחריים יחשפו בפני אחרים (רע"א 302/09 יניב ניסים נ' פקיד שומה גוש דן (5.8.2009), בפסקה 29 [פורסם בנבו] (להלן עניין ניסים) ועמית בעמ' 1017 – 1020 וההפניות שם). כך, החיסיון נועד להניע את הנישום לדווח על הכנסותיו מבלי לחשוש שהמידע ידלוף באופן שיגרום לו לנזק. בדרך זו מלאכתה של הרשות בגביית מס אמת הופכת קלה יותר (עניין ניסים, בפסקה 29) והאינטרס הציבורי נמצא נהנה.

כאמור, עקרונות אלה, הנוגעים לחיסיון בהליכי מס, הינם יחסיים ואינם בלתי מוגבלים (להבדל בין חיסיון יחסי לחיסיון מוחלט ראו: יצחק [עמית חסיונות ואינטרסים מוגנים](#) – הליכי גילוי ועיון במשפט האזרחי והפילי (2021), שער שלישי, ד', 381-382). משכך אין זה מן הנמנע כי גם כאשר קיים חיסיון, כי אינטרס משמעותי אחר יגבר עליו.

22. החשיבות בסודיות המידע מקבלת משנה תוקף כאשר מדובר בהסכם פשרה. כך, מתן אפשרות לעיין בהסכמי פשרה בנקל עשוי לפגוע באינטרס המשותף של הצדדים בערעורי מס לקיומן של פשרות החוסכות זמן ומשאבים. הרחבת זכות העיון בהסכמים כאלה עלולה להביא לכך שצדדים פוטנציאליים יחששו מפני דליפת המידע אודותיהם לצדדים שלישיים תוך פגיעה באפשרות של פשרה. גם חשש אפשרי כזה עלול לפגוע באינטרס הציבורי של קידום פשרות בהליכים מול רשויות המס.

על כן כאשר מדובר בבקשה לעיון בהסכמי פשרה בערעורי מס שקיבלו תוקף של פסק דין, יש להיעתר לה בזהירות רבה ובמשורה. כך עולה בין היתר מעניין סמרה בו בחן השופט נ' סולברג את השאלה מהו הדין ביחס להתרת עיון בפסק דין בערעור מס אשר נתן תוקף להסכם פשרה. באותו עניין נותרה השאלה ב"צריך עיון" כאשר בית המשפט ציין, מבלי לטעת מסמרות, כי "...כאשר בהסכמי פשרה עסקינן, ההיגיון אינו זהה למצבים שבהם מדובר בפסקי דין 'רגילים', שניתנו במסגרת דיון והכרעה במחלוקת שעל הפרק. במצבים מעין אלו – מתן תוקף של פסק דין להסכם פשרה – התכלית שלשמה הדלתיים נסגרו נותרה לכאורה בעינה" (עניין סמרה, בפסקה 13). פרסום פסק דין שנותן תוקף להסכם פשרה בהליך מס צריך אפוא להתאפשר רק במקרים חריגים.

23. יישום האמור לעיל על עובדות המקרה דנן תוך איזון מכלול השיקולים מביא למסקנה לפיה אין מקום בנסיבות המקרה דנן להיעתר לבקשת המבקשים. זאת מאחר שמחד גיסא מדובר בהסכם פשרה בהליך מס, שהעיון בו אף עלול לחשוף מידע פרטי ומידע מסחרי של המשיב. מאידך גיסא וכפי שהובהר לעיל, לא קיים אינטרס כבד משקל של המבקשים לעיין בהסכם, וזאת לאור גדר המחלוקת בינם לבין הצד שכנגד בהליך העיקרי. משום כך יש להעדיף את עמדותיהם של המשיב ושל פקיד השומה ולהימנע מהפגיעה באינטרס המשיב ובאינטרס הציבורי, פגיעה ממשית הגוברת על הפגיעה במבקשים.

24. לאור כל האמור לעיל, אני דוחה את בקשת רשות הערעור ומחייבת את המבקשים יישאו בהוצאותיהם של המשיבים בסך 4,000 ₪ לכל אחד מהמשיבים.

ניתנה היום, כ"ה בכסלו התשפ"ג (19.12.2022).

ש ו פ ט ת

22066770_P05.docx אג
מרכז מידע, טל' 077-2703333 *3852 ; אתר אינטרנט, <https://supreme.court.gov.il>
ר' רונן 54678313-6677/22
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)